Skorotice

Kraj: Vysočina
Okres: Žďár nad Sázavou
Správní obvod: Bystřice nad Pernštejnem
GPS souřadnice: 49.457322N, 16.359143E
Nadmořská výška: 381 m n. m.
První pís. zmínka: 1309 (715 let)
Počet obyvatel: 126
PSČ: 592 62
Adresa URL: www.obecskorotice.eud.cz

Historie obce Skorotice

První zmínka o Skorotických se dochovala v podobě listiny z roku 1309. Listina, dosud uchovávaná v archívu tišnovského kláštera Porta Coeli, se Skorotic dotýká pouze okrajově, v soupisu svědků se vedle Lovka z Klečan a Vítka z Černvíra jmenuje také Jan ze Skorotic („Johanne de Scorothicz"). Obsahem je rovněž spojena s jmenovaným konventem, kterou potvrzuje Martin, bratr Vojslava z Křižíkova, že 5. března tohoto roku koupil od tišnovského kláštera ves Václavovice. O kterou ves šlo, není jisté, vesnice tohoto jména se na Moravě, natož v blízkosti klášterních držav a majetků rodu z Křižíkova nenachází.
K jakému rodu Jan ze Skorotic příslušel, není jisté. Listina představuje jedinou dochovanou zmínku o šlechtici, který ve svém predikátu používal název vsi Skorotic. K původu osoby Jana ze Skorotic a spolu s tím také k nastínění nejstarších počátků této vesnice mohou napomoci jména dalších dvou svědků, na listině jmenovaných. Jak v případě Lovka z Klečan, tak Vítka z Černvíra jde o zástupce feudálních rodů ze sousedních obcí. Ovšem, jak ukazuje dosavadní průzkum, rýsuje se rovněž hypotéza, že oba výše uvedení pocházeli z jednoho šlechtického rodu, pečetícího erbem tří ryb, jak jej můžeme dosud spatřit na výmalbě interiéru románského jádra kostela Nanebevzetí P. Marie v Černvíru. Tomuto rodu by tak původně náleželo celé svratecké levobřeží a tvořil by tak protipól k rozvíjejícímu se rodu Pernštejnů, hospodařících na opačném břehu řeky Svratky.
Za těchto okolností by sídelní počátky úzkého Pernštejnska vypadaly jinak, než jsou běžně nastiňovány. Kolonizace horní Svratky, respektive území severně od Doubravníka, by náležela dvojici původem odlišných rodových klanů, z nichž se díky dalšímu vývoji udrželi pouze Pernštejnové.
První vesnice byly zakládány v nížině při toku řeky Svratky jako byl Černvír, Dolní Čepí i později zaniklá obec Bořínov. Výše položené osady jsou zakládány později, někdy před polovinou 13. století.
Zajímavé je rozmístění prvních staveb ve Skoroticích, probíhající již zřejmě pod pečlivým dohledem lokátora, osoby pověřené majitelem statku vysazením jedné či více vesnic. K této domněnce nás vede především historický půdorys Skorotic, doložený zejména první přesnou katastrální mapou, vyhotovenou v roce 1826. Ta zachycuje vesnici ještě před jejím pozdějším rozvojem, kdy se zástavba omezila pouze na prvotní náves až nápadně kruhového tvaru. Právě toto pojetí osady ukazuje na přesně vyměřený půdorys, který nebyl dán nahodilým sídelním ruchem, ale již předem připraveným projektem.
Jakékoliv další zmínky o rodu ze Skorotic již chybí, až v roce 1374, ze kterého pochází další písemný údaj, se Skorotice nacházely v držení Arkleba z Klečan. Zmínka se týká převodu věna ve výši 70 hřiven grošů, které Arkleb z Klečan zapsal své sestřenici Ofce, tehdy manželce Mikula z Pavlovic. Věno se vázalo na ves Černvír s mlýnem, z níž byla vyloučeno patronátní právo tamního kostela a „kopec

tvrze", tedy zbytky opevněného sídla, situovaného poblíž černvírského kostela, a na ves Skorotice. Jakým způsobem Arkleb práva na Skorotice získal, není známo. Nabízí se domněnka, že je obdržel na základě příbuzenského vztahu s rodem ze Skorotic. Je také pravděpodobné, že klečanským vladykům připadly Skorotice již před polovinou 14. století, neboť v opačném případě by byl převod vsi zaznamenán do zemských desek, založených v roce 1348. V roce 1406, kdy se připomínají potřetí ve své historii, již náležela část vsi Janu Hlaváči z Ronova. Jan Hlaváč byl zástupce významného česko moravského rodu s dvojicí zkřížených ostrví v erbu.
V blízkosti Skorotic se nachází zbytky zaniklé vsi Přibyslavice. Ta se sice nenachází přímo na území Skorotic, s nimiž sousedí, ale pronikají sem části jejího území. Vlastní vesnice byla položena na katastrálním území Osik v rozsáhlém lesním terénu mezi Osikami, Skoroticemi, Chlébským, Broumovem, Křeptovem a Černovicemi. Již dříve byly v její poloze nacházeny původní předměty z doby života vesnice, bylo známo několik studní, z nichž jedna, s výmluvným pojmenováním „Bezedná", umístěná v jižním části lokality, byla zasypána teprve v šedesátých letech 20. století. K upřesnění vzniku a zniku vesnice nepřispívají ani písemné prameny. Ty zachycují Přibyslavice pouze v jediném případě, a to v roce 1390. Tehdy zapsal Jan z Lomnice své manželce Adličce věno na vesnicích své části lomnického panství, mimo jiné také na svém díle v Osikách, Přibyslavicích a Brumově. Víc zpráv o vsi není, v dalším období se už neuvádí a, jak dokládají nalezené střepy keramických nádob, v průběhu dalších desetiletí zaniká.
Období husitských válek nebylo pro Skorotice zřejmě příliš osudné. Snad nejvýraznější změnou byl zánik doubravnické klášterní instituce, způsobený nikoliv přímým zásahem husitských vojsk, ale vlivem nezájmu Pernštejnů na jejím dalším udržování a spíše snahou o zisk klášterních statků do své vlastní režie. . Pernštejnové však část Skorotic obdrželi zřejmě již prostřednictvím rodu z Klečan. Dcera Arkleba z Klečan Kunka byla totiž provdána za Vojtěcha z Pernštejna, jemuž jako věno přinesla díl této vesnice. V roce 1483 obdarovali bratři Vilém a Vratislav z Pernštejna svůj díl Skorotic spolu s jinými vesnicemi, příslušejícími k ujčovské a nedvědické zákupní rychtě, právem odúmrtí. Od tohoto okamžiku mohli poddaní svobodně odkazovat své majetky podle svého zájmu, aniž by byly závislí na vůli vrchnosti. Do majetku Pernštejnů se celé Skorotic dostávají definitivně v roce 1496. Ve Skoroticích zachycuje urbář k roku 1582 celkem devět osedlých gruntů dosud značně nejednotného charakteru. Z oněch devíti usedlostí bylo pět lánových, tři třičtvrtělány a jeden půllán.
Zástavba Skorotic v druhé půli 16. století se soustřeďovala pouze po obvodu okrouhlé návsi. Vytvářela tak jakousi podkovu, otevřenou na jihovýchodní straně., kde vytékal drobný pramen, ústící posléze do potůčku, přitékajícího ze zaniklých Přibyslavic.
Za jednotlivými grunty navazovaly záhumenní pozemky, které díky struktuře zástavby vytvářely kolem vsi výrazný vějíř. Ten dosahoval až k okrajovým partiím katastru. Lze říci, že ještě v druhé polovině 16. století si Skorotice zachovaly svůj středověký charakter. V těsném sousedství domů čp. 7 a 6 směrem ke gruntu čp. 5 je na okraji návsi na zmíněné katastrální mapě zachycena výrazně okrouhlá plošina o průměru cca 35 metrů, rozdělená na tři nestejné parcely č. 17, 18 a 19. V jižní části někdejší plochy je vystavěna budova čp. 26, na severu navazuje přestavěná usedlost čp. 6. Přestože tato hypotéza není podložená, nabízí se, zejména v těsné vazbě na domnělý dvůr, interpretace okrouhlého útvaru jako pozůstatků někdejší tvrze. Nasvědčuje tomu také poloha gruntů čp. 6 - 7 s kruhovou plošinou na prameništi drobné vodoteče, ústící zakrátko do Chlébského potoka. Tím by byla zajištěna také obranná složka tvrze, obklopené vodním příkopem. Zda tento dvorec disponoval opevněním či drobnými

tvrzemi, není jisté. Po jeho zániku zřejmě ještě v průběhu posledního desetiletí 15. století z iniciativy Viléma z Pernštejna bylo jeho území zřejmě v plném rozsahu připojeno k nově zřízenému městečku Nedvědici, které tehdy prožívalo ranou fázi svého významného přerodu, vrcholícího podle nejnovějších poznatků na přelomu první a druhé třetiny 16. století.

Náboženské problémy 17. století se objevují i v zápisech nového pernštejnského urbáře: Prodej louky ve Skoroticích byl zapsán Takto: „L.P. 1600 v pátek po svatém Mistru Janu z Husince". Po několika letech byla zkratka svatý škrtnuta a nahrazena slovem „lotr".

Ve Skoroticích se roku 1657 připomíná na rozdíl od předešlého rozsahu vsi, uváděného v urbářích, pouze domek jistého Bartoňka (čp. 1), jinak rozsah vsi zůstává stejný. Během třicetileté války zpustl tzv. Pinderovský grunt (čp. 5), jenž byl však krátce nato, již roku 1673 nově osazen. Novým majitelem se stal Ondra Žundálek. Ve Skoroticích zachycuje soupis roku k 1711 deset usedlostí. Jde pouze o zemědělské grunty, zcela chybí domkáři a chalupy. Počet domů tak nápadně koresponduje se stavem, zachyceným naposledy k roku 1675 a stejně tak i s rozsahem vesnice z roku 1749.

1. Pavel Štoudek, manželka Alžběta, bez dětí. 3 koně, 5 krav, 8 ovcí, 4 kozy a 4 prasata. V rodině žila také matka majitele Maryna.
2. Jiří Zabil, manželka Rozina, děti Kateřina (10 let), Jiří (8 let) a Veronika (4 roky). 3 koně, 4 krávy, 7 ovcí a 3 prasata. Podruh Jakub Nalík, manželka Maryna, dcera Maryna (1 rok).
3. Havel Štěpánek, vdovec. Děti Dorota (20 let), Veronika (18 let), Alžběta (14 let) a Juliana (13 let). 2 koně, 4 krávy, 5 ovcí a 2 prasata.
4. Josef Štěrba, manželka Ludmila, děti Šimon (25 let), Maryna (22 let), Anna (15 let) a Kateřina (6 let). 1 kůň, 1 kráva, 4 ovce. Podruh Martin Štěrba, manželka Anna, syn Tomáš (1 rok). Podruh Jakub Jundal, manželka Kateřina, bez dětí. 1 kráva.
5. Jan Čech, manželka Maryna, děti Lukáš (15 let), Juliana (12 let), Mikuláš (10 let), Anna (8 let) a Kateřina (6 let). 3 koně, 2 krávy a 1 prase.Podruh Vítek Jebáček, manželka Veronika, syn František (6 let). 2 krávy.
6. Matěj Čech, manželka Justina, děti Kateřina (6 let) a Mikuláš (4 roky). 4 krávy a 3 ovce. Podruhyně Kateřina Náhlíková.
7. Jiří Štěpánek, manželka Anna, děti Šimon (11 let), Maryna (9 let), Dorota (6 let) a Anna (7 měsíců). 2 koně, 4 krávy, 4 ovce a 3 prasata.
8. Mates Brabec, manželka Alžběta, děti Alžběta (14 let), Kateřina (12 let) a Jiří (10 let). 1 kůň, 1 ovce, 1 prase.
9. Řehoř Zabil, manželka Johana, děti Anna (20 let), Filip (16 let) a Jan (12 let). 3 koně, 5 krav, 6 ovcí a 3 prasata.

Mikuláš Scholz, manželka Barbora, děti Veronika (18 let), Ondřej (12 let) a Anna (9 let). 2 krávy.

Do roku 1775 se stav usedlostí ve Skoroticích nezměnil.

Do počátku 19. století se Skorotice rozrostly o trojici nových domků, umístěných volně v prostoru návsi. Jednalo se o domky Václava Navrátila (čp. 14), Bernarda Čecha (čp. 15) a jistého Kince (čp. 16). Současně s nimi je vystavěn také obecní domek čp. 17, užívaný jako kovárna. Do poloviny dvacátých let 19. století počet domů narostl o další dva domky čp. 18 a 19 Martina Vrtěny a Jiřího Melouska.

Tehdejší zástavba, zobrazená současně na katastrální mapě, vyhotovené roku 1826, sestávala z pěti lánových gruntů čp. 4, 5, 6, 10 a 11, pěti půllánových usedlostí čp. 1, 7, 8, 9 a 12. Zbylou zástavbu tvořily drobné domky čp. 2, 13, 14, 15, 16, 18 a 19. Domky čp. 3 a 17 byly v obecním majetku.

Stabilní katastr Skorotic byl tedy zaměřen v roce 1826 a měl 417 ha pozemků, z toho je 117 ha polí, 28 ha

pastvin a 252 ha lesa. Zahrad bylo 1,68 ha.
Chlébské, stejně jako Skorotice, disponovaly na počátku 19. století již drobnými stavbičkami - předchůdkyněmi dnešních kaplí. Tyto objekty jsou v roce 1826, kdy se také ponejprv zmiňují, označeny jako zvoničky. Ve Skoroticích je již zachycena zvonička v nynější poloze a pravděpodobně i podobě. Není však označena samostatným parcelním číslem, je součástí uzavřené návsi. Neobjevuje se tak v žádném z tehdejších soupisů a katastrů. Její přítomnost je známa a interpretována jen díky drobné dodatečné poznámce na indikační skice stabilního katastru z roku 1826 „Gemeinde Glockenthurm", tedy „obecní zvonice".
Nic tedy nenasvědčuje staršímu původu dnešní kaple ve Skoroticích, jak udává místní tradice, jenž klade její počátky už do 14. století. Neodpovídá tomu ani její ryze profánní účel ještě na počátku 19. století, ani architektonické řešení. Pravděpodobnější je verze, že skorotická kaple vzniká pouhým vysvěcením někdejší zvonice, snad současně s výstavbou nové kaple v sousedním Chlébském roku 1872. Mapa III. vojenského mapování z let 1875 až 1877 obě kaple již zachycuje jako svěcené objekty sakrálního účelu.
Ještě v polovině 19. stol. Nemohli skorotičtí vyhloubit potřebné studny na vodu a byli nuceni nosit a vozit vodu z potoka od kovárny, což bylo velmi obtížné, zvláště v době zimní. Myšlenka vybudovat vodovod z potoka skorotického na náves vznikla v r. 1880. V r. 1885 neopatrností dětí vznikl oheň ve statku Josefa Hájka č. 7 a spálil jej úplně. Od něho chytil a shořel úplně i statek J. Šikuly z č. 6. Toto neštěstí urychlilo postavení vodovodu. Za starostování Josefa Kopala z č. 8 byly dřevěné roury vedeny z návsi ke skorotickému potoku a tam v místě zvaném na „Podiví" zřízena nádržka a na návsi dřevěná kašna 1,3 m vysoká. Po 20 letech r. 1907 za starostování Ant. Čecha byla postavena kašna nová z hrubozrnné novoměstské žuly. V roce 1909 bylo dřevěné potrubí nahrazeno ocelovým - pozinkovaným.
Škola. Děti skorotické v 19 stol. Chodily do školy v Nedvědici. Tam ale byla škola přeplněná a nedědičtí jednali o postavení školy nové. To bylo hlavní příčinou, že si zdejší občané rozhodli postavit vlastní školu. Stalo se to hlavně přičiněním tehdejšího starosty Ant. Čecha. Zemská školní rada stavbu potvrdila v r. 1893 jako expozituru školy nedvědické. Plány zhotovil stavitel Josef Hutař, stavbu provedl František Smetana z Tišnova a dokončil ji v roce 1895. Vyučování začalo 14. března 1896. Prvním učitelem byl Bohumír Klement. 30. října byla škola na žádost obce přeměněna na samostatnou a ustanoven zde učitelem Josef Čech. V roce 1896 chodilo do školy 20 chlapců a 24 děvčat. Potom již ale počet žáků začal klesat.
Hasičský sbor ve Skoroticích byl založen před 111 lety, tj. v roce 1898. Téhož roku koupena byla čtyřkolová ruční stříkačka a výzbroj. Skladiště bylo zbudováno v roce 1902. Sbor měl při svém založení 17 zakládajících a 17 činných členů. V roce 1931 měl sbor 3 čestné, 3 zakládající, 10 přispívajících a 13 činných členů. Sbor byl činný i v osvětě. Pořádal přednášky, hrál divadla a pořádal taneční výlety. Např. na výlet pořádaný 13.6.1908 objednali hasiči 50 ks plakátů, 5 hl piva a 200 lahví sodovek. Od roku 1915 byla z válečných důvodů do sboru zapojena i děvčata. Sbor se zasahoval při požárech v okolí. Zaznamenán je zásah při velkém požáru textilní Kuhnovy továrny v Nedvědici v roce 1922.
Hasiči ze Skorotic od roku 1915 působili v Červeném kříži. Jako jednotka vystupovali na Božím těle v Doubravníku, při odhalení pomníku padlých v Nedvědici v roce 1925, při vítání presidenta T.G.Masaryka v Černvíru 7. března 1928.
Vysazování ovocných stromů začalo ve Skoroticích z popudu učitele Jindřicha Kokty v roce 1901. Nejvíce

se zapojili rolníci Ant. Čech z č. 10, Jan Šikula z č. 4, Emanuel Zloch z č. 5 a Rudolf Šikula z č. 6.
Stavba silnice. Do počátku dvacátého století vedly do Skorotic pouze vozové, tedy polní a lesní cesty z Černvíru, Nedvědice, Černovic a Křížovic. Z iniciativy řídícího učitele Jindřicha Kokty, za starosty Jana Šikuly z č. 12 bylo v roce 1903 zahájeno jednání o státní dotaci na stavbu silnice z Černvíru. Stavba byla schválena počátkem roku 1905 a zahájena na podzim téhož roku pod vedením cestmistra Jana Hakrdy z Tišnova a dokončena byla v létě 1907. Vedla ale jen ke vsi, ne na náves. Za nového starosty Antonína Čecha z č. 10 bylo pokračováno ve stavbě silnice, které musely ustoupit stodoly Viléma Procházky a Antonína Kytnera. Stavbu řídil Ital ´d Ambros z Věžné a do léta 1908 ji dokončil.
Sčítání obyvatel v roce 1911 uvádí následující čísla: 27 domů v nichž žilo 37 rodin. Hlášeno ve Skoroticích bylo 82 mužů a 95 žen, celkem 177 osob. Dle zaměstnání bylo 61 zemědělců, 31 průmyslových dělníků a 8 řemeslníků. Sčítání dobytka: 15 koní, 101 hovězí, 32 kozy, 51 prasat. Dále pak 23 včelstev, 398 slepic, 35 hus, 3 kachny a 28 holubů.
Odbor Národní jednoty pro jihozápadní Moravu byl založen ve Skoroticích v roce 1911 a byla zde uspořádána první divadelní představení. Po válce jej nahradila osvětová komise. Kolik se podařilo uspořádat divadelních představení je s obdivem. Např. jen v roce 1929 jich pod vedením pánů Dostála a Lázničky sehráli 5. Výtěžek vstupného byl věnován hasičům a školním dětem.
První radiovou přijímací stanici si zřídil 28. září 1925 Bohumil Čech, bankovní úředník. Byla třílampová a byla první v nedvědickém poštovním obvodu.
Pořádání hodů se poprvé ujala omladina v roce 1926 a postavila máj. V dalších letech pořádali hody většinou hasiči.
O zavedení elektrického proudu do Skorotic začalo jednání v roce 1926. Byly provedeny informační přednášky ale Západomoravské elektrárny nechtěly provést připojení. V následujícím roce již zájem ze strany elektráren byl ale nabídka nezískala v obci potřebné většiny a elektrizace byla oddálena.
Pomník svobody byl odhalen za velké účasti lidu 22. července1928 mezi třemi lipami v upomínku 10 letého trvání naší samostatnosti. Pomník byl vyroben z nedědického mramoru podle návrhu učitele Krčála na podnět Josefa Flajšingra.
První studna s pumpou byla zřízena v dolní části obce na jaře roku 1929 a na podzim rozšířen vodovod do všech domů v horní části obce a školy.
Obchod se smíšeným zbožím si zřídil 15. června 1930 Vladimír Flajšingr ve svém domě.
V roce 1930 propustila nedvědická textilní továrna velké množství dělníků. Obec aby zmírnila nezaměstnanost se rozhodla postavit silnici do Nedvědice. Plány byly zpracovány v roce 1931 a se stavbou započato v roce 1932.
Pohromy, které postihly Skorotic ve dvacátém století a jsou zaznamenány:
- 1911 byly veliké lijáky kdy se potoky Skorotický a Křížovický rozvodnily a protrhly na 6 místech silnici k Černvíru.
- 11. června 1922 byla velká bouře s lijavcem. Voda pobrala pole a protrhla na 2 místech silnici k Černvíru.
- V roce 1929 dosáhly mrazy až - 40 °C a trvaly až do března. V létě přišly bouřky s krupobitím, silnice k Černvíru byla opět přerušena.

Z osobností - rodáků ze Skorotic bych rád uvedl Viléma Procházku narozeného r. 1869. Jeho otec rovněž Vilém byl venkovským tkalcem a ve velké světnici měl stav, na kterém pomáhala celá rodina. Byl vášnivým včelařem a podílel se na založení Včelařského spolku pro Nedvědici a okolí. Syn odešel

v roce 1893 do Nedvědice a v roce 1894 se stává členem SDH. V roce 1911 je zvolen členem župního výboru a místostarostou Hasičské župy tišnovské se stává roku 1929. Pracoval v textilní továrně Otto Kuhna jako tkalcovský odborník. Zemřel v Nedvědici v roce 1951.